

Jurks

juridisk rådgivning
for kvinner
stiftet 1974

Nr. 69 (2013)

RAPPORT

JURKs

rettsinformasjonsarbeid

Statusrapport september 2013

Av Lene Løvdal

Rettighets- og prosjektansvarlig

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
1 Innledning.....	4
2 JURKs metode for rettighetsinformasjon.....	5
3 Faste foredrag til minoritetskvinner	6
3.1 Innføring i norsk rett.....	6
3.2 Arbeids- og diskrimineringsprosjektet	7
3.3 Evaluering av de faste foredragene.....	8
4 Au pair-prosjektet	8
4.1 Gjennomføring.....	8
4.2 Evaluering	10
5 Rettighetsturné	10
5.1 Gjennomføring.....	10
5.2 Evaluering	11
6 Jussambassadører	12
6.1 Idédugnad hos BLD	12
6.1.1 Anbefalinger vedrørende seminarer	12
6.1.2 Anbefalinger vedrørende brosjyrer for jussambassadørene	14
6.1.3 Anbefalinger vedrørende foredrag	14
6.1.4 Anbefalinger vedrørende saksmottak.....	15
6.2 Testseminarer 2012	15
6.3 IMDi-prosjekt 2013	17
6.3.1 Gjennomføring	17
6.3.2 Evaluering av første samling	18
6.3.3 Jussambassadørene framover.....	19
7 Annen rettighetsinformasjon og oppsøkende virksomhet	21
7.1 Diskriminering på tvers.....	21
7.1.1 Hva gjøres.....	21
7.1.2 Evaluering.....	21
7.2 Fengsler med kvinnelige innsatte	22
7.2.1 Tiltak	22

7.2.2	Evaluering.....	22
7.3	Oslo Krisesenter.....	23
7.3.1	Tiltak.....	23
7.3.2	Evaluering.....	23
7.4	Caritas' infosenter for arbeidsinnvandrere.....	23
7.4.1	Tiltak.....	23
7.4.2	Evaluering.....	23
7.5	Voksenopplæringer og VOX.....	23
7.5.1	Hva gjøres.....	23
7.5.2	Evaluering.....	24
8	Materiell.....	24
8.1	Brosjyrer.....	24
8.1.1	Hva gjøres.....	24
8.1.2	Hva bør gjøres framover.....	25
8.2	Internett.....	25
9	Konklusjon.....	25

Forord

Denne rapporten tar sikte på å gi en oppsummering av det arbeidet JURK har gjort med rettsinformasjon i den tida jeg har vært ansatt i JURK, fra mars 2011 til september 2013. Tina Storsletten Nordstrøm var min forgjenger i stillingen, og det har vært fantastisk å kunne bygge på hennes arbeid. Mitt håp er at denne rapporten kan brukes i videreutviklingen av dette arbeidet i JURK.

En stor takk rettes til alle jeg har samarbeidet med i min tid i JURK. Det som beskrives i denne rapporten er bygget på innsatsen og kunnskapen til svært mange, både de ansatte i JURK og en stor mengde eksterne samarbeidspartnere, ikke minst alle de ressurspersonene i innvandremiljøene vi samarbeider med.

JURKs filosofi er at $2+2=5$, i det følgende ser dere dette omsatt i praktisk handling. Enjoy!

Oslo 24. september 2013

Lene Løvdal

Rettighets- og prosjektansvarlig

1 Innledning

JURK har de siste årene drevet systematisk oppsøkende virksomhet overfor innvandrerkvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement. Siden 2009 har dette arbeidet blitt profesjonalisert og videreutviklet på bakgrunn av forskningen til Tina Storsletten Nordstrøm om hvilke krav FNs menneskerettighetskonvensjoner stiller til rettighetsinformasjon. I Regjeringens handlingsplan Likestilling 2014 er JURK nevnt som Regjeringens samarbeidspartner når det gjelder rettighetsinformasjon til innvandrerkvinner. Det er et ansvar vi tar på alvor.

Fra 2010 har JURK mottatt støtte fra Integrasjons- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) til ulike prosjekter som omhandler rettighetsinformasjon til innvandrerkvinner. Vi har derfor hatt mulighet for å arbeide med foredragene, samarbeidspartnere og statistikk og rutiner på en helt annet måte enn tidligere. Foredragene har også blitt revidert til å være på lett norsk i samarbeid med en lærer ved Oslo voksenopplæring, slik at personer med begrensede norskkunnskaper kan forstå mest mulig (kapittel 3 om faste foredrag).

De senere årene har vi sett et behov for å videreutvikle våre metoder for å nå bedre ut til kvinner utenfor Østlandsområdet, og for å arbeide mer effektivt og målgruppetilpasset. Gruppen "minoritetskvinner" er svært sammensatt, og at vi har behov for et enda mer omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest, noe vi virkelig erfarte i au pair-prosjektet (kapittel 4). Dette førte først til at vi startet å reise på rettighetsturnéer i 2010 (kapittel 5), og videre at vi i 2012 startet et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt jussambassadører i tillegg til vår faste foredragsvirksomhet. Dette prosjektet er nå i ferd med å slå ut i full blomst, og vi gleder oss til å se på fortsettelsen. Du kan lese mer om dette prosjektet i kapittel 6.

Kapittel 7 er viet våre mange samarbeidsprosjekter. Vi ser også at vi må jobbe mye mer systematisk med utviklingen av brosjyrer, særlig ved bruk av profesjonelle illustrasjoner i formidlingen av rettsinformasjon, noe du kan lese mer om i kapittel 8. Underveis ikke bare redegjør jeg for hva som er gjort, jeg tar også med våre evalueringer og erfaringer.

2 JURKs metode for rettighetsinformasjon

En av grunnpilarene i alt vårt arbeid er nært samarbeid med andre, og dette forsøker vi stadig å videreutvikle. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak i svært tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet,¹ UiO, nærmere bestemt på erfaringsinnhenting fra JURKs rettighetsinformasjonsarbeid gjennom flere år, samt utredning av hvilke krav FNs menneskerettighetskonvensjoner stiller til rettighetsinformasjon. Kort sagt går den ut på at rettighetsinformasjonen må være

- 1) reelt forståelig,
- 2) reelt tilgjengelig,
- 3) kvalitetssikret, og
- 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i.
- 5) Statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må også balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

Dette danner grunnlaget for hvordan vi arbeider, og rent praktisk innebærer denne metoden følgende tiltak:

1. For å sikre at informasjonen er forståelig, arbeider vi mye med lett norsk, og går gjennom foredragene med lærere på voksenopplæringen. Vi lager tegninger og illustrasjoner til foredragene, og vi bruker rollespill under fremføringen. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi sender også ut ordliste til voksenopplæringene med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.

---

¹ Nordstrøm, Tina Storsletten (2009). [Minoritetskvinnens rett til rettighetsinformasjon](http://www.jus.uio.no/ior/forskning/omrader/kvinnerett/publikasjoner/skriftserien/81_Nordstroem.html). Kvinnerettslig skriftserie, nr. 81. Tilgjengelig på http://www.jus.uio.no/ior/forskning/omrader/kvinnerett/publikasjoner/skriftserien/81_Nordstroem.html.
Nordstrøm, Tina Storsletten (2010). [Innvandrerkvinnens rett til rettighetsinformasjon: Hva gjøres og hva krever FNs Kvinnekonvensjon?](#). *Kritisk Juss*, nr.2

2. For å sikre at rettighetsinformasjonen er reelt tilgjengelig, reiser vi ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har også saksmottak etter hvert foredrag for å sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.

3. For å kvalitetssikre informasjonen blir den gjennomgått av en ansatt ved Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Vi har også jevnlig evalueringer og revisjoner av foredragene våre.

4. For å sikre at informasjonen er relevant, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematiske evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til egnevaluering.

5. Vi arbeider ut fra prinsippet om hjelp til selvhjelp, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon.

Denne tilnærmingen søkes gjennomført ved en rekke tiltak som blir beskrevet nærmere i det følgende.

3 Faste foredrag til minoritetskvinner

I 2012 holdt vi 44 foredrag i Oslo-området, og 20 på turné. I gjennomsnitt er det ca 20 tilhørere per foredrag. Vi merker en økning i antall henvendelser etter at vi har vært ute på rettighetsturné. På turnéen i 2013 holdt vi 30 foredrag, og vi ser ut til å ligge på omtrent samme mengde foredrag utenom turnéen så langt i år.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. I det følgende skal vi se litt nærmere på de to faste foredragene våre.

3.1 Innføring i norsk rett

Siden 2005 har en gruppe holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge, barn, husleie, arbeidsrett, fri rettshjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringscentre, Røde Kors' kvinnekafeer eller frivilligsentraler. Vi har også hatt saksmottak i sammenheng med foredragene. Dette gjør vi fordi vi vet at mange av de kvinnene vi treffer der, ikke kommer til kontoret vårt av seg selv, og heller ikke har mulighet til å ringe som følge av mangelfulle språkkunnskaper.

Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land, blant annet Kina, Thailand, Burma, Kambodsja, Sri Lanka, India, Pakistan, Afghanistan, Somalia, Marokko og Polen. De fleste har vært i Norge mellom ett og tre år, men vi har også møtt kvinner som har vært i Norge i 10 år. Språkkunnskapene er veldig varierende, og dette er relativt utfordrende.

Flere kvinner blir overrasket over informasjonen vi gir, ikke minst informasjonen om at man har innsynsrett i ektefellens økonomi samt at det ikke er lov å slå barn. Ellers har kvinnene ofte spørsmål om Nav-saker og om oppholdstillatelse.

I desember 2010 holdt vi vårt første skoleprosjekt for menn – i en separat gruppe. Samme innhold – fokus på reell likestilling mellom kjønnene. Vi opplever et stort, udekket rettsinformasjonsbehov for menn, og vi har i 2012 videreutviklet vårt arbeid med å nå denne gruppen, gjennom evalueringer fra ressurspersoner i miljøene som deltar på foredragene, gjennomganger av ansatte ved Oslo og Bærum voksenopplæring, og egne evalueringer. For å gi kvinnene reell mulighet til å endre på forholdene sine i privatlivet og i arbeidslivet er det helt vesentlig at mennene kan være støttespillere og ikke motstandere, og JURK innser at vi også har et ansvar i denne sammenheng. Vi tilbyr derfor i noen grad foredrag for menn.

3.2 Arbeids- og diskrimineringsprosjektet

Prosjektet som omhandler rettighetsinformasjon innen diskriminering ble startet i samarbeid med Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings – og diskrimineringsrett, KVIBALD, ved UiO, og cand.jur. Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. Prosjektet har utviklet et informasjonsprogram om diskrimineringsvernet til innvandringskvinner.

Da det har vært vanskelig å få booket tilstrekkelig mange foredrag med temaene diskrimineringsrett, vold og mishandling, brukte vi første del av semesteret til å omarbeide foredraget noe. Vi har beholdt modulen som omhandler diskriminering, trakassering og rasisme, men erstattet vold og mishandling med arbeidsrett. Bakgrunnen for endringen har i hovedsak vært å gjøre foredraget mer attraktivt. Vi har valgt å legge til arbeidsrett, både fordi dette er et tema som mange innvandrerkvinner er interesserte i å lære mer om, samtidig som vi vet at dette er et livsområde hvor diskriminering foregår. Modulen som tar for seg vold og mishandling er fortsatt med i JURKs andre rettighetsinformasjonsprosjekt, skoleprosjektet. Etter endringene har foredraget blitt noe lengre, og tar nå 2x45 minutter. Om det skal gjøres videre endringer ønsker vi i hovedsak å utforme et diskrimineringsrettseksempel som gjelder hijab, og å lage et arbeidshefte som kan brukes i voksenopplæringsklassene etter at vi har vært der. Vi vurderer også å utvikle foredraget til å omfatte flere temaer i moduler som kan settes sammen etter ønske fra tilhørerne. Det er et stort behov for kunnskap om arbeidsrett også blant innvandrerkvinner.

3.3 Evaluering av de faste foredragene

Evalueringsskjemaene fra kontaktpersoner og egevalueringsskjemaene tilsier at foredragene har vært vellykkede. Av positiv tilbakemelding har kontaktpersoner lagt vekt på at vi har oppnådd god toveis kommunikasjon og vært pedagogiske. Kontaktpersonene har også vært fornøyde med temaene som behandles. Vi har også selv opplevd at det har vært vanskeligere å holde tidsskjemaet til arbeids- og diskrimineringsrettsforedraget etter at foredraget er blitt bygget ut til å omfatte arbeidsrett i tillegg til diskrimineringsrett. Dette kan skyldes at vi ved å begynne med arbeidsrett får en større deltakelse fra tilhørerne, som opprettholdes gjennom hele foredraget. Tidligere har vi slitt mer med å få i gang diskusjon, mens vi nå må fokusere mer på å begrense denne. Selv om dette er en utfordring, ser vi det som en positiv utvikling.

Når det gjelder spørsmålene vi mottar fra tilhørerne, er disse fortsatt sprikende. Vi har inntrykk av at tilhørerne i større grad enn tidligere tar opp konkrete problemstillinger de selv eller bekjente har opplevd. Dette er interessant for oss, men det er ikke alltid vi kan besvare så komplekse spørsmål på stående fot. Dersom det kan være aktuelt å ta disse spørsmålene inn og saksbehandle, gjør vi dette, men mange av sakene handler om hendelser som ligger langt tilbake i tid. Vi informerer da gjerne om hvor de skal ta kontakt dersom de havner i en liknende situasjon igjen.

Kontaktpersonene sier gjennomgående at det er viktig at vi har saksmottak i etterkant av foredragene.

I 2012 holdt vi 35 av disse foredragene, da er au pair-foredrag og rettighetsturné ikke medregnet. Vi ser at vi totalt har nådd vår grense mht. hva vi klarer holde av foredrag. Vi vurderer å stille strengere krav til antall deltakere på foredragene, samt å bruke andre metoder, ref. jussambassadørprosjektet.

For å lese mer om prosjektet vises det til publisering i Kvinnerettslig skriftserie våren 2011 på <http://www.jus.uio.no/ior/forskning/prosjekter/formelltilreell/publikasjoner/nordstrom.html>.

4 Au pair-prosjektet

4.1 Gjennomføring

I november 2010 gjennomførte JURK en idedugnad om rettighetsinformasjon til minoritetskvinner. Vi fant da at det trengs økt fokus på to grupper kvinner; familiegjenforente og au pairer. 2011 var året au pair-prosjektet ble startet, og vi har fått midler til dette prosjektet fra IMDi i både 2011 og 2012. Vi begynte i 2011 med å ha

dialogmøter sammen med Caritas og Filipino Workers' Organisation (FWO), med så mange au pairer vi kunne få tak i, til sammen ca 30 au pairer, primært filippinske. Målet med disse møtene var både å kartlegge hvilke problemer au pairene hadde, og utarbeide et brev til Justisdepartementet med en rekke innspill til hva som burde endres. I 2012 har vi utviklet et fast foredrag, en brosjyre og en rapport om au pairers rettsstilling.

Våren 2012 hadde vi et samarbeid med Caritas om fast saksmottak for alle arbeidsinnvandrere, deriblant au pairer, annenhver tirsdag på Caritas' infosenter for arbeidsinnvandrere, fra januar 2012. Da det var få som benyttet seg av tilbudet, gikk vi over til å holde faste foredrag i den katolske kirke i stedet.

I løpet av høsten organiserte vi faste foredrag med saksmottak for au pairer hos Oslo katolske bispedømme, etter messene på tagalog ca hver annen fredag. Vi har også holdt foredrag på en samling arrangert av au pair-byrået Energy, samt to foredrag på norskkursene hos den filippinske ambassaden, sammen med Politidirektoratets koordineringsenhet mot menneskehandel (KOM) og KRIPOS. Totalt har vi holdt 9 foredrag for au pairer i 2012.

Vi har hatt ca. 80 saker som gjaldt au pairer i 2012. Vi ser at terskelen fort blir for høy dersom de kun henvises til vanlig saksmottak hos JURK, de fleste henvendelsene kommer via Filipino Workers' Organisation, ambassaden og au pair-byrået Atlantis. De vanligste temaene er usaklig oppsigelse/avskjed, arbeidstid, og oppholdstillatelse. Noen av sakene omhandler større eller mindre grad av utnyttelse. To av sakene våre er videresendt til advokat for anmeldelse for menneskehandel til tvangsarbeid. Begge er under etterforskning, og tiltale vurderes i den saken som har kommet lengst. Vi har hatt møter med Oslo Politidistrikt og ROSA-prosjektet for å kartlegge hvordan vi best kan samarbeide om disse sakene. På disse møtene har advokatene som jobber med slike saker vært invitert, sammen med au pair-byråene, FWO, Caritas og andre.

Mange spør også om skatteregler, men da må vi henvise til Filipino Workers' Organisation og Skatteetaten. Vi inviterte derfor Skatteetaten på et av informasjonsmøtene på fredager.

Vi har funnet ut at så godt som alle au pairer er å regne som arbeidstakere, og er omfattet av arbeidsmiljøloven. I saksbehandlingen vår oppdager vi stadig nye problemstillinger dette reiser, som vi fortløpende forsøker å løse, bl.a. i samråd med KVIBALD ved Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo, advokater, LO, og andre.

Vi har utviklet et tett samarbeid med alle andre vi vet om som jobber aktivt med eller jevnlig møter au pairer: FWO, den Filippinske ambassade, Oslo Katolske Bispedømme, Caritas, au pair-byråene Energy og Atlantis m.fl. Dette arbeidet viderefører vi når det nå er opprettet et infosenter for au pairer, organisert av Norsk Folkehjelp i samarbeid med Fagforbundet. Vi har hatt kompetanseoverføringsmøter med disse. I tillegg har vi hatt en jevn dialog med

fagbevegelsen, særlig LO sentralt. Vi har også en god dialog med UDI og Justisdepartementet angående svakheter i regelverket og ordningen som sådan.

4.2 Evaluering

Gjennom au pair-prosjektet rettet vi oss for første gang nesten utelukkende mot én etnisk gruppe: Filippinere. For grupper med begrensede språkkunnskaper og integreringsnivå ser vi at det er helt avgjørende for å nå fram. Informasjonen har i stor grad blitt spredt i nettverket på morsmålet av ressurspersoner, noe som har spilt en helt essensiell rolle i prosjektet. De har også vært viktige i å formidle kontakt til JURK, og at vi er et sted de kan få god hjelp.

På denne måten har JURK bidratt til å avsløre minst to saker om menneskehandel. Den første kommer for Oslo tingrett oktober 2013, og er den første i Norge som omhandler menneskehandel til tvangsarbeid med au pairer.

JURK kartla gjennom prosjektet au pairers juridiske stilling, noe ingen hadde gjort før oss, med utgangspunkt i dialogmøter og informasjonsmøter med au pairer og bistand i enkeltsaker. Funnene finner du i JURKs rapport fra prosjektet *Au pairer i Norge. Rettigheter og rettsinformasjon* av Lene Løvdal,² *Au pairordningens rettslige konstruksjon- sårbarhet i et arbeids- og strafferettslig perspektiv*, en artikkel av Helga Aune og Lene Løvdal i *Likt og ulikt* av Anne Hellum og Julia Köhler som utgis i 2014 av Gyldendal, samt i *Au pairs in Norway. Experiences from a legal information program*, en artikkel av Lene Løvdal i en bok av Rosie Cox om au pair-ordningen i Europa, som også utgis i 2014 på Palgrave forlag.

Siden informasjonssenteret for au pairer kom i gang arbeider JURK ikke lenger med oppsøkende rettsinformasjon til au pairer. Senteret gjør etter det vi kan se en svært god jobb, og våre ressurser bør derfor brukes andre steder. Fra våren 2013 startet vi derfor et prosjekt rettet mot familiegjenforente uten tilgang på introduksjonsordningen: Jussambassadørene. Denne gruppen ble sammen med au pairer identifisert som de som aller mest trenger vårt oppsøkende rettsinformasjonsarbeid under idedugnaden 2010, se rapport fra denne.

5 Rettighetsturné

5.1 Gjennomføring

JURK gjennomførte våren 2012 nok en rettighetsturné, finansiert av BLD. Dette innebærer at 4-5 saksbehandlere reiser rundt i 4-5 dager og holder foredrag, stands og saksmottak flest

---

² <http://foreninger.uio.no/jurk/Publikasjoner/Rapporter/Au%20pair%20rapport.pdf>

mulig steder. I tilknytning til denne turnéen gjennomførte vi også en intervjuundersøkelse for å kartlegge behovet og muligheten for å lage et train the trainers- opplegg av ressurspersoner i innvandrersorganisasjonen oa. Vi holdt ca 20 foredrag med saksmottak i Rogaland, Møre og Romsdal, Nordland, Oppland og Hedmark på krisesentre, voksenopplæringer, fengsler mv. Vi tok inn totalt 73 saker. I tillegg delte vi ut brosjyrer og hang opp plakater. Vi ser at vi får en merkbar økning i henvendelser fra distriktene vi har besøkt etter en turné også i etterkant.

Også i 2013 har vi hatt en rettighetsturné, denne gangen til Nord-Trøndelag, Troms, Møre- og Romsdal og Agder. Denne gangen forsøkte vi å finansiere turnéen ved hjelp av midler fra private donorer, fylkeskommuner, og rettssikkerhetsprisen vi fikk tildelt i 2012 sammen med de andre rettshjelpstiltakene. Til sammen tok vi inn 116 saker på årets turné. Vi har forbedret statistikkføringen sammenliknet med i 2012, og det er grunn til å anta at det reelle tallet også i 2012 var en del høyere enn de registrerte 73. Totalt hadde vi ca. 850 tilhørere på foredragene under turnéen i 2013.

Egne rapporter fra turnéene er tilgjengelige på våre hjemmesider, og kan også sendes ved forespørsel.

5.2 Evaluering

Vi ser at det er for ressurskrevende å gjennomføre turnéen slik vi gjør det i dag. Det er ikke hensiktsmessig å sende grupper på hele fire personer, vi må sende maksimum to. Det er også behov for større grad av lokal forankring og lokale samarbeidspartnere som kan arrangere samlinger og rekruttere tilhørere til foredragene.

Samtidig ser vi at det er et stort behov for at tilbyr oppsøkende rettsinformasjon og rettshjelp i ulike deler av landet. Vi får klare økninger i antall henvendelser fra andre deler av landet når vi har vært på turné, også i etterkant av turnéen, og vi ser at vi klarer nå målgrupper som ellers ville stått uten rettshjelp.

Vi ønsker derfor å koble miniturnéer med to og to saksbehandlere til jussambassadørene. I IMDi-prosjektet har vi derfor valgt å fokusere på bestemte regioner i rekrutteringen: Oslo og omegn, Sør-Vestlandet og Finnmark og Troms.

6 Jussambassadører

6.1 Idédugnad hos BLD

I oktober 2012 avholdt vi en idédugnad på bakgrunn av funnene i vår undersøkelse under rettighetsturnéen i lokalene til BLD for å kartlegge enda bedre hvordan et train the trainers-opplegg for ressurspersoner i innvandremiljøene bør se ut. Vi laget en internrapport som også ble sendt til deltakerne og BLD for ytterligere innspill, og utviklet på dette grunnlaget to testseminarer på de to viktigste temaene for målgruppene: Barn og familie, og arbeidsrett. Mer presist var temaene for de to seminarerne lover og regler knyttet til barneoppdragelse og barnevern, og til det å komme i jobb.

På bakgrunn av funnene i rapporten fra idédugnaden kom JURK med følgende anbefalinger:

6.1.1 Anbefalinger vedrørende seminarer

- At det lages en seminarrekke med sikte på å heve kompetansen til ressurspersoner i innvandrersorganisasjonene og andre organisasjoner som har nær kontakt med innvandremiljøer. På hvert seminar tas det opp et enkelt juridisk felt, som arbeidsrett eller helse rett, og offentlige etater og andre som jobber mye med feltet, som for eksempel fagforeninger og Likestillings- og diskrimineringsombudet, når det gjelder temaet arbeidsrett, inviteres til å innlede og holde workshops.
- Tilnærmingen bør gi en innføring i det overordnede regelverket og hensynene bak dette, men hovedfokuset bør være praktisk: Hva gjør du når.... , og inneholde både innledninger og stort rom for diskusjon både i grupper og i plenum. Maks. 20 deltakere.
- I tillegg til ren kompetanseheving bør seminarene ta sikte på å være et møtested mellom organisasjonene og offentlige etater, og dette bør ivaretas bl.a. gjennom at det opprettes kontaktpersoner i den enkelte etat med ansvar for samarbeidet. Ressurspersonene vil ha behov for å drøfte problemstillinger både med rettshjelpere, andre organisasjoner og offentlige etater. Det er viktig av hensyn til både den psykiske belastningen disse får, og kvalitetssikring av informasjonen, at det etableres strukturer og rutiner for kontakt. Det bør holdes seminarer jevnlig i det enkelte tema, for eksempel halvårlig, hvor ressurspersonene kan komme tilbake og få fordypning og drøfte problemstillinger.
- For å sikre at skoleringen ikke blir for låst til en etat der det er flere etater og andre aktører som bør være med på disse regionale samlingene kan det være hensiktsmessig at disse i første omgang organiseres av en frivillig organisasjon med kunnskap både om innvandrergruppene og de ulike rettsområdene.

Eksempler på seminarer, innledere og temaer:

Arbeidsrett (bør ha flere seminarer, stort tema):

Temaer:

- Hva har man krav på mht. kontrakt, arbeidstid, betaling mv?
- Oppsigelse og avskjed
- Rettigheter som jobbsøker

Innledere:

- Arbeidstilsynet
- LO: Tariffavtaler
- NAV om tiltak for å få folk i arbeid
- LDO om diskriminering ved ansettelse og på arbeidsplassen

Barn og barnevern

- Temaer:
- Regler for barneoppdragelse – og hvorfor man har dem (Barneombudet?)
- Barnevernet, regler for tiltak og saksbehandling
- Barnefordeling ved skilsmisse

Ekteskap

- Råderett over egne eiendeler, formuesordninger, vold i nære relasjoner, skilsmisse.
- Deltakelse på seminarer bør være lønnet, og reisekostnader bør dekkes med mindre man kommer fra en større organisasjon med budsjett til å dekke slikt. Det bør også være mulig å leie inn noen innledere som ikke får dette betalt av jobben.
- Det bør tas sikte på å organisere regionale eller fylkesvise seminarer hvor man bruker personer fra regionen som innledere, for å skape kontaktpunkter og dialog mellom offentlige etater og organisasjoner i nærområdet. Etter JURKs syn vil det være hensiktsmessig å arbeide på relativt lokalt nivå, da nærhet til brukerne og mellom

ressurspersoner og de offentlige kontorene som har ansvar for sakene det gjelder er av avgjørende betydning.

6.1.2 Anbefalinger vedrørende brosjyrer for jussambassadørene

Brosjyrer er viktige hjelpemidler for den som skal gi individuell veiledning. Per i dag er brosjyrene av sterkt varierende kvalitet, og informasjonen er ofte ikke reelt tilgjengelig for den enkelte innvandreren. Ofte er informasjonen på vanskelig norsk i utgangspunktet, og selv en oversettelse til morsmålet vil ikke nødvendigvis være forståelig. Vi anbefaler at det lages ressursgrupper av representanter for innvandremiljøene samt lærere fra voksenopplæringer med kompetanse på å formidle kunnskap til fremmedspråklige. Disse ressursgruppene bør brukes av de ulike etatene med ansvar for å utvikle materiell, for å sikre at dette blir både reelt forståelig, reelt tilgjengelig, relevant for gruppene med de problemstillingene de har, og kvalitetssikret av ansvarlig etat. I tillegg til språklige tilpasninger anbefaler vi bruk av illustrasjoner. Dette vil på en enkel måte kunne sikre en mer effektiv utnyttelse av ressursene til informasjonsmateriell.

Dersom dette materialet også brukes aktivt av ressurspersoner som skolerer i det relevante rettsområdet, vil dette kunne være med på å sikre god informasjon ut i innvandremiljøene på en svært ressurseffektiv måte. Dette er under forutsetning av at man har jevnlig samlinger med oppdateringer, fordypning og drøfting av relevante problemstillinger med etaten det gjelder. Vi fremhever betydningen av å gjøre dette etter tema. Dersom det lages store samlinger med mange temaer uten mulighet for diskusjon og dialog, vil svært mye av effekten bortfalle, da mye av informasjonen begge veier ikke vil nå fram.

Vi anbefaler i tillegg at det utvikles en brosjyre med oversikt over hva som finnes av gratis rettshjelp, og hvor man kan henvende seg med ulike typer saker. Denne må være på lett norsk, og oversettes til ulike språk.

6.1.3 Anbefalinger vedrørende foredrag

Det er behov for flere som holder foredrag i minoritetsmiljøene, på flere språk. Det finnes mange personer i innvandremiljøene med mye relevant kunnskap, deriblant mange med juristutdanning fra hjemlandet. JURK anbefaler at disse ressurspersonene får grundig opplæring i konkrete rettsområder, og holder standardiserte foredrag som de JURK i dag holder. JURKs foredrag er kvalitetssikret av ansatte på Juridisk fakultet mht. juss, og av ansatte på voksenopplæringen mht. forståelighet og tilgjengelighet. Disse ressurspersonene

kan da holde disse foredragene om dette på lett norsk når dette er mulig, på morsmålet når det er nødvendig, eller en blanding når det er mest hensiktsmessig.

6.1.4 Anbefalinger vedrørende saksmottak

Vi ser behov for at flere saker tas inn der folk er, da terskelen for mange blir for høy hvis de må oppsøke rettshjelp selv. Mange har også for store problemer med språket. JURK og andre rettshjelpstiltak har minimalt med ressurser til å bruke tolker, og i tillegg trenger mange en støtteperson både for å våge å ta opp problemet, få formidlet det og forstå svaret.

I dag gjør vi det beste ut av det vi og den enkelte har av ressurser, men vi ser at mange kvinner for eksempel får informasjon tolket av mannen sin. Det er derfor stort behov for systematisk bruk av ressurspersoner som behersker begge språk. På denne måten kan håndteringen av konfidensiell informasjon også forbedres. Men disse bør få betalt for det de gjør, det er arbeidskrevende.

Vi anbefaler derfor at det utvikles et nytt rettighetsinformasjonsprogram hvor norskutdannede jurister, jurister fra andre land og andre ressurspersoner fra innvandremiljøer i samarbeid utvikler foredrag og driver oppsøkende foredragsvirksomhet og saksmottak. Det krever mye kunnskap i både norsk og norsk juss for å kunne saksbehandle mottatte saker. JURK har forsøkt å ha personer med juristutdanning fra hjemlandet i praksisplass, og anbefaler at saksbehandlingen i første omgang gjøres av eksisterende rettshjelpstiltak. Etter en prøveperiode anbefaler JURK at ordningen evalueres, og at det tas med i evalueringen om det også bør gis opplæring og veiledning av disse ressurspersonene så de kan behandle saker innenfor avgrensede områder.

På bakgrunn av funnene i denne rapporten arrangerte vi to testseminarer i desember 2012, og søkte om midler fra IMDi til å utvikle et større prosjekt i 2013.

6.2 Testseminarer 2012

Vi inviterte innledere fra offentlige etater og advokater, og ba dem skrive et kort notat på lett norsk som ble samlet i et hefte deltakerne kunne få i etterkant. Vi hadde deltakere fra

INLO, Vestfold innvandrerråd
"Åpen barnehage" i Bydel Gamle Oslo.
Chin Community in Norway (CCN)
Den polske klubben
Frelsesarmeen

IHSG
IKKG- Interkulturell kvinne Gruppe
Innvandrerrådet i Askim
IOM
LIN- Likestilling, Inkludering og Nettverk
NettBK - Organisasjon for bosniske kvinner i Norge
NOAS
Norsk Tamilsk Studie Forum
OASEN, Norsk Folkehjelp
Oslo Sanitetsforening
Rabea Kvinneforening
Reaktorskolen
Rådet for innvandrersorganisasjoner i Oslo
kommune.
Somalsk kvinnegruppe i Follo
Stella Røde Kors Kvinnesenter
Thailandsk kvinneforening

Barnevernsrepresentanten som deltok har senere uttalt at de ønsker å bruke dette heftet selv, da de mangler denne typen informasjonsmateriell. Hun sitter nå i JURKs referansegruppe for jussambassadørprosjektet.

Alle deltakerne ble bedt om å evaluere seminarene og komme med innspill til hva de ønsket videre.

Det de ønsket var følgende:

- Seminarrekke innenfor bestemte temaer hvor deler av informasjonen repeteres, mens noe er nytt. JURK bidrar med våre foredrag der disse er relevante, ellers balansere mellom innledere fra offentlige etater, kontrollorganer og rettshjelpere.
- Samme deltakere deltar på hele rekken, så de får en god oversikt samt repetisjon. Etter JURKs syn må vi ha en enda grundigere utvelgelsesprosess enn vi rakk å ha i denne omgang.
- Oppfølging fra JURK ved å kunne stille oss spørsmål i konkrete saker, samt ha besøk av oss til å holde foredrag og saksmottak i tillegg til å informere selv.
- Samme informasjon som ble gitt under seminaret skriftlig, på lett norsk og på morsmålet, til bruk når de informerer videre.
- Vi må bruke enda mer gruppearbeid og caser.

JURKs vurderinger var at vi ville lage 3 heldagsseminarer spredt utover året 2013, innenfor temaene barn og barnevern. Vi ville fastsette nærmere innhold i samråd med 3-4 ressurspersoner fra innvandrersorganisasjonene og fagpersoner i god tid i forveien. Vi så at for å sikre at de lærer opp i innholdet i brosjyrene de skal formidle, er det viktig at JURK tar hovedansvaret for innholdet i seminarene, og supplerer med representanter fra det offentlige, advokater, mv. Dette er både fordi vi da har bedre kontroll med innholdet, bedre oversikt over hva som formidles, og det er lettere å sikre tilstrekkelig gruppearbeid og aktivitet.

6.3 IMDi-prosjekt 2013

6.3.1 Gjennomføring

JURK mottar kr. 480.000 fra IMDi i 2013 til å videreutvikle jussambassadørprosjektet. Temaet ble satt til lover og regler om foreldres ansvar for barn, inkludert barnevernet. Målgruppene er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. Disse ble, sammen med au pairer, utpekt som den gruppen innvandrerkvinner som hadde størst behov for rettsinformasjon under en idedugnad i 2010.³ De to største gruppene i denne kategorien er i følge SSB polske og thailandske kvinner, så vi valgte å fokusere på disse.

Første opplæringsseminar for jussambassadørene fant sted helga 21. og 22. september 2013. Tilstede på seminaret var 15 kursdeltakere, hvorav 12 var fra Thailand og 3 fra Polen. I tillegg deltok våre to ressurspersoner, Toy Johnsen og Jolanta Gluksman med hhv. thailandsk og polsk bakgrunn som begge har lang erfaring med å formidle kunnskap om norsk samfunn og lovverk til andre med samme opprinnelse. Fra JURK deltok daglig leder og fire saksbehandlere, samt seminarets leder Lene Løvdaal fra JURK. I panel lørdag møtte Sanne Hofman, jurist i Redd Barna og Eli Østberg Baardseth, ICDP-koordinator i Oslo kommune. Søndag satt Cecilia Dinardi, advokat og leder av Unge Duer, og Marit Hoff, barnevernsleder bydel Alna, i panelet.

Rettighets- og prosjektansvarlig holdt kurset, og så hadde vi en time og et kvarter med ekspertpanel mot slutten av dagen, før vi avsluttet med repetisjon og evaluering. Dag 1 omhandlet barneoppdragelse med fokus på barnekonvensjonen, samt regler om

---

³<http://foreninger.uio.no/jurk/Publikasjoner/Rapporter/Id%C3%A9dugnad%3A%20retten%20til%20rettighetsinformasjon>

foreldreskap, foreldreansvar og underholdsplikt. Dag 2 snakket vi om barnevernet. 16. november 2013 arrangeres den tredje og siste seminardagen, om reglene etter skilsmisse.

Ambassadørene ble delt inn i fire grupper med 4 stykker på hver gruppe. De fikk utdelt hver sin brosjyre på norsk og på morsmål, samt barnekonvensjonen på norsk og sitt morsmål. Kurset var basert på brosjyren "Lover og regler om foreldres ansvar for barn", med ideen om at Jussambassadørene skal ha den som en grunnbok når de drar ut for å holde foredrag. På kurset var tanken at de skulle "overlære" materialet og at alle skulle stimuleres til høy aktivitet med mye diskusjon. Det var et særlig fokus på grunnprinsipper og hvorfor reglene er som de er, med utgangspunkt i barnekonvensjonen og at de aller fleste foreldre vil sine barns beste, uansett kultur.

6.3.2 Evaluering av første samling

Aktivitetsnivået var høyt helt fra starten av, både innad i gruppene og i plenum. Det var tydelig at alle ambassadørene hadde gledet seg og at de så et sterkt behov for prosjektet. Trass i noe varierende språkkunnskaper var samtlige aktive ved å stille spørsmål og ved å fortelle om erfaringer og tanker. Vi opplevde en god dialog i plenum, der kursdeltakerne også fikk fortelle om barneoppdragelse og barnevern i sine hjemland. Dette bidro til at kursdeltakerne satt igjen med en dypere forståelse av hensynene bak reglene i Norge, og dermed også en bedre forståelse av systemet og reglene. Dette viste de ved at problemløsningen innad i gruppene og i plenum utviklet seg underveis i kurset, og ble mer og mer basert på de norske prinsippene og prinsippene fra barnekonvensjonen som de hadde lært om. Søndag brukte ambassadørene brosjyren mye mer aktivt når de diskuterte og løste problemstillinger, og flere brukte det de hadde lært dagen før til å resonnerer videre. Dette innebar særlig en aktiv bruk av Barnekonvensjonens prinsipper om barns beste, barnets rett til å bli hørt og barns rett til trygghet.

Kursdeltakerne hadde også mange spørsmål til panelet. På den måten ble den faglige informasjonen de tok med seg fra seminaret kvalitetssikret, i tillegg til at brosjyren er utarbeidet i tett dialog med referansegruppen (som paneldeltakerne også tilhører).

Som oppsummering fikk vi klare tilbakemeldinger på at dette er et prosjekt det er et sterkt behov for. Mange påpekte at hvis de hadde fått mer informasjon om lover og regler da de først kom til Norge, så kunne mange vonde og vanskelige situasjoner vært forebygget. De virket svært motiverte til å videreformidle kunnskapen ved å holde foredrag gjennom sine foreninger, ta materiale i bruk i undervisningen der de jobber og til å spre informasjonen generelt i sine miljøer. Enkelte ønsket også å spre materialet til kolleger i kommunale barnehager og voksenopplæringer, og ikke bare til folk med samme landbakgrunn.

Vi ser også at det hadde vært ønskelig med en seminardag og brosjyre til om regler som gjelder barn, foreldre og økonomi.

Hvordan fungerer jussambassadørprosjektet så langt mht. de fem kriteriene? Gjennom å skolere jussambassadører og ha materiell på morsmålet sørger vi for at informasjonen i større grad blir tilgjengelig og forståelig. Det at informasjonen som gis er relevant, sikres gjennom at referansegruppa er involvert i hvilken informasjon som gis og hvordan. Gjennom mange henvisninger til hvor man kan få hjelp med ulike spørsmål, forsøker vi å gi økt hjelp til selvhjelp.

Den største utfordringen er kvalitetssikring. Denne gjøres i mange ledd: Brosjyrene oversettes av profesjonelle oversettere til morsmålet, og denne oversettelsen kvalitetssikres av de som kan polsk og thai i referansegruppa. Undervisningen fokuserer på følgende:

- Grunnprinsipper, særlig barnekonvensjonen
- Hvordan er det der de kommer fra, og hvordan bør det gjøres for å følge barnekonvensjonen
- Hvorfor er ting slik de er i Norge
- Hvor de kan finne mer informasjon, f.eks. ved å bruke Lovdata eller kontakte ulike hjelpeinstanser

Det var mye gruppearbeid om case-oppgaver for å operasjonalisere kunnskapen, samt mye repetisjon av de mest viktige punktene. Etter innspill fra Åsne Lian Sinnes, vår ressursperson på lett norsk, med 10 års fartstid fra voksenopplæring, vil vi også sende ut noen spørsmålsskjema med multiple choice-svar (grunnet begrensede norskkunnskaper hos tilhørerne til jussambassadørens foredrag) for å sjekke at de har fått med seg det viktigste.

6.3.3 Jussambassadørene framover

15. februar 2014 inviterer vi, om vi får midler til dette, til en evaluering av opplegget sammen med alle jussambassadørene, referansegruppe og de i JURK som jobber med prosjektet (familierettsgruppa).

Allerede nå ser vi et behov for illustrasjoner til brosjyrene og foredragene, og at materialet oversettes til flere språk. Vi ser også at det er behov for en annen form for organisering, hvor en annen organisasjon står for rekruttering av jussambassadører og logistikk, mens JURK har

ansvar for det faglige innholdet. JURK har derfor inngått et samarbeid med Redd Barna om videreutvikling av prosjektet, med en slik arbeidsfordeling.

Det er svært kostbart å hente ressurspersoner fra hele landet til Oslo for skoling. En rimeligere måte ville vært å organisere seminarene lokalt, gjerne også på tvers av språkgrupper. På denne måten vil seminarene også kunne fungere som et kontaktpunkt med det lokale barnevernet, familievernkantor mv. Dette krever en lokal samarbeidspartner, noe Redd Barna kan være gjennom sine lokalkontorer. Vi søker derfor sammen om midler til et pilotprosjekt i Oslo.

Vi har også informert Helse- og velferdskomiteen og Helse- og velferdsetaten i Oslo kommune om prosjektet, og innledet et samarbeid med ICDP-koordinator Eli Østberg Baardseth. ICDP-programmet og andre foreldreveiledningsprogrammer er svært viktige supplementter til vår opplæring i lover og regler.

I tillegg samarbeider vi som nevnt flere steder i denne rapporten med andre deler av Oslo kommune mht. rettsinformasjon, som voksenopplæringer og barneverntjeneste. JURK ønsker et mer koordinert samarbeid, og tilbyr de som ønsker det, herunder barneverntjenesten i bydel Alna, å bruke materialet vårt. Men vi har ikke midler til trykking utover det som brukes i selve prosjektet.

Jussambassadørprosjektet framstår som en naturlig utvikling av vår arbeidsmåte, da vi stadig lærer opp nye saksbehandlere i å gi informasjon, samtidig som den innebærer merkbare endringer for organisasjonen ved å involvere ressurspersonene så tett. Det er viktig at prosjektet legger vekt på både rettsinformasjon og rettshjelp, da dette er noe vi får tydelig tilbakemelding fra våre samarbeidspartnere om at er viktig. Prosjektet må derfor omfatte et tett samarbeid mellom prosjektansvarlig og saksbehandlingsgruppa. Hvordan dette best kan gjennomføres vil vi vite mye mer om etter evalueringen i februar 2014.

Vi ser for oss at dette prosjektet på lang sikt kan bli til flere kurspakker på ulike rettsområder. Disse kurspakkene må utvikles i tett samarbeid med målgrupper og fagpersoner. Det er da viktig at informasjonen gis på et språk som målgruppen forstår, enten dette innebærer lett norsk eller morsmålet. Vi kommer ikke forbi at det er et svært stort behov for informasjon fra likemenn- og kvinner på morsmålet, noe som krever mye midler til oversettelser. Dette forsøker vi å få til ved å søke midler flere steder, over tid. I første omgang ønsker vi å tilby kurspakken om barn og foreldre til flere språkgrupper. Profesjonelt utarbeidede illustrasjoner er svært viktig å få innarbeidet.

7 Annen rettighetsinformasjon og oppsøkende virksomhet

Vi har også andre former for oppsøkende virksomhet og rettsinformasjonstiltak:

7.1 Diskriminering på tvers

7.1.1 Hva gjøres

Diskriminering på tvers er et samarbeid mellom JURK og LDO. Prosjektets mål er å gi informasjon om diskrimineringsvernet til grupper som ikke oppsøker LDO. Gjennom prosjektet forsøker vi å dokumentere tilfeller av diskriminering og mangler ved håndhevingsapparatet for diskrimineringsvernet.

På JURKs initiativ arrangerer LDO et heldags opplæringsseminar i diskrimineringsrett for alle rettshjelpstiltakene en til to ganger i året. Diskrimineringsrett er komplisert, og det er nødvendig å skolere de som er i møte med mange utsatte grupper for å avdekke diskriminering, f.eks. rettshjelpstiltakene. Dette er også en ressurseffektiv måte å spre kunnskap om diskrimineringsrett og formidle saker til LDO. Som for jussambassadørene får personer som har mye kontakt med målgruppene opplæring, slik at juridiske problemer blir identifisert i større grad.

Da verken LDO eller JURK har midler som kan dekke reiseutgiftene for tiltakene har det dessverre i liten grad vært mulig for rettshjelpstiltakene utenfor Oslo å delta.

Som en del av dette prosjektet har JURKs ene faste foredrag om arbeidsrett også en del om diskrimineringsrett, jf. kapittel 3.2.

7.1.2 Evaluering

I utgangspunktet fokuserte vårt faste foredrag på diskriminering og vold i nære relasjoner. Vi fikk begrenset med respons, og det var vanskelig å finne steder som ønsket dette foredraget. Begrunnelsen var ofte at det var for vanskelig stoff for de som har begrensede norskkunnskaper.

Etter at vi omarbeidet det til å omhandle arbeidsrett og diskrimineringsrett, ser vi at foredraget er populært. Men diskrimineringsretten er fortsatt vanskelig å formidle, og vi ser at de det er mest hensiktsmessig å nå med denne informasjonen er jurister og andre med god kunnskap om norske regler som har mye kontakt med personer og grupper som utsettes

for diskriminering. Det hadde særlig vært hensiktsmessig å skolere lærere i voksenopplæringen. Vi spiller her ballen over til Likestillings- og diskrimineringsombudet.

7.2 Fengslar med kvinnelige innsatte

7.2.1 Tiltak

Vi opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Det bør vurderes hvorvidt rettighetsinformasjon, i form av foredrag burde gis i fengsel også. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge og møter andre problemer enn menn i møtet med straffeapparatet. Dette kan typisk dreie seg om problemer i forhold til samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel. Vi får også inn mange spørsmål om straffegjennomføring; herunder særlig telefontid og tolk, gjeld, vold og mishandling. Vi har erfart at gjeld er et særdeles gjennomgående problem for innsatte, og at hjelpeapparatet er svekket på dette punktet.

For å nå ut til klientmassen har vi hatt fast mottak på Bredtvedt fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, Ravneberget -, Sandefjord- og Drammen fengsel rullerense hver tirsdag. Ved hvert besøk holder vi et informasjonsmøte med påfølgende saksmottak. Antall klienter per mottak har vært varierende.

Vi har våren 2012 økt samarbeidet med fengslene, og særlig ved gjenopptatt kontakt med tilbakeføringskoordinator på Bredtveit.

7.2.2 Evaluering

Fengslene har i 2012 og 2013 blitt mye bedre på å ta JURK i mot. I motsetning til før, da det ofte opplevdes som ukjent at vi skulle komme, blir vi i større grad i dag kontaktet av fengselet selv, for å høre om vi kan komme tidligere enn avtalt eller oftere. Det er fortsatt noen ganger hvor fengslene opplyser oss om at det ikke er noen innsatte som ønsker å snakke med oss. Dette har særlig vært i Drammen fengsel, Ravneberget og noen få ganger Bredtveit. Vi tror at dette dels skyldes manglende kunnskap om JURK og hva vi kan bistå med, og hva slags hjelp de innsatte får til håndtering av for eksempel gjeld. Vi ser at infomøtene vi holder er nødvendig for at kvinnelige innsatte blir bevisst på hva vi kan bistå med. Det har også skjedd flere ganger at vi har holdt mottak til tross for at vi i utgangspunktet fikk beskjed om at ingen innsatte hadde meldt seg, og da kommer det klienter.

Det er et stort behov for at fengselet stiller med tolk, da vi ser at mange innsatte ikke får noen reell tilgang på rettshjelp grunnet mangel på tolk i tillegg til manglende informasjon om tilbudet.

7.3 Oslo Krisesenter

7.3.1 Tiltak

De ansatte på Oslo Krisesenter opplever at deres klienter har et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rettshjelp utover det bistandsadvokatene gir. Derfor startet vi i slutten 2009 opp med faste ukentlige informasjonstider og mottak på Oslo Krisesenter. Høsten 2012 har vi hatt faste foredrag (saksmottak hvis det var svært få oppmøtte), ca. hver annen uke.

7.3.2 Evaluering

Vi så at det å ha foredrag så ofte ikke fungerte etter hensikten, og i 2013 har vi gått over til to faste foredrag i halvåret som del av en fast foredragsrekke Krisesenteret organiserer. Foredraget er under revidering

7.4 Caritas' infosenter for arbeidsinnvandrere

7.4.1 Tiltak

Våren 2012 holdt vi fast saksmottak på Caritas' infosenter for arbeidsinnvandrere. Gjennom au pair-prosjektet har vi også hatt en tett kontakt med dette senteret gjennom daværende daglig leder Bernt Gulbrandsen.

7.4.2 Evaluering

Da det var få kvinner som kom med saker, har vi valgt heller å informere de som jobber der om oss og hva vi kan bistå med, samt ha plakater hengende der. Det er hensiktsmessig med samarbeidsmøter minst en gang i året.

7.5 Voksenopplæringer og VOX

7.5.1 Hva gjøres

JURK har i mange år hatt et godt samarbeid med mange voksenopplæringer, særlig i Oslo og Bærum, og holder jevnlig foredrag her. Dette skjer primært i regi av den enkelte lærer, med unntak av Bærum voksenopplæring hvor ledelsen inviterer oss 1-2 ganger i året og da samler flest mulig tilhørere til to foredrag.

Åsne Lian Sinnes, en lærer med 10 års erfaring med voksenopplæring i norsk for fremmedspråklige i Oslo, skolerer nye saksbehandlere i JURK i lett norsk muntlig og skriftlig hvert semester.

I 2012 innledet vi også en dialog med VOX. Dette resulterte i at de nå bruker noen av våre artikler i Utrop som undervisningsmateriale. I 2012 holdt vi 10 miniforedrag hos VOX på en konferanse for samfunnsfaglærere, hvor vi introduserte JURK og vårt informasjonsmateriell. VOX i 2013 invitert til å sitte i referansegruppen til jussambassadørprosjektet, noe de ikke ønsket, under henvisning til at de ville lage sine egne opplegg.

7.5.2 Evaluering

Vi ser et behov for systematisk skolering av samfunnsfaglærere i voksenopplæringen. Disse er i en unik posisjon til å få formidlet kunnskap om grunnleggende rettigheter og plikter. Mange av disse gjør en svært god jobb allerede i dag, men også her er det behov for kompetanseheving på jussen knyttet de viktigste temaene som arbeidsrett og familierett. Mange av disse vil også være ressurspersoner i innvandremiljøene, så man kan nå svært langt ut. Flere av jussambassadørene og andre samarbeidspartnere er lærere i voksenopplæringen eller tospråklige lærere i grunnskolen.

JURKs jussambassadørkurs vil enkelt kunne brukes til lærere på voksenopplæringer om ønskelig. Se også kapittel 7.1.2 om skolering i diskrimineringsrett.

8 Materiell

8.1 Brosjyrer

8.1.1 Hva gjøres

JURK har en egen brosjyregruppe som ledes av juridisk rådgiver/rettighets- og prosjektansvarlig med en representant fra hver saksbehandlingsgruppe.

Nye brosjyrer i 2012 og 2013:

- Au pair in Norway
- Foreldres ansvar for barn: Barneoppdragelse og barnevern (jussambassadører) på norsk, thai og polsk
- Foreldres ansvar for barn: Skilsmisse og barnefordeling (jussambassadører) på norsk, thai og polsk
- Utlendingsrettsbrosjyren er oversatt til engelsk
- Voldsbrosjyre – Vold mot kvinner på tyrkisk, fra før finnes den på arabisk, engelsk, tagalog, persisk, polsk, russisk, somali, spansk, thai og urdu.

- I tillegg har vi oppdatert en rekke brosjyrer, som Arv, Ektefellers rettsstilling, Ugift samliv og Utlendingsrett.

8.1.2 Hva bør gjøres framover

- Vi trenger en ny brosjyre om JURK. Den gamle er primært ment som en oversikt over hva vi har å tilby av foredrag og brosjyrer. Som informasjonsbrosjyre er den svært mangelfull, bl.a. mangler den opplysninger om hva gratis rettshjelp er. Den er ikke egnet til å gi ut på stand. Vi trenger en ny som er mer forklarende og opplysende, med illustrasjoner og farger.
- Vi trenger en ny brosjyre om økonomiske ytelser i tilknytning til barn, jf. kapittel 6.3.3. Jussambassadørene skal jobbe med foreldre og barn, derfor viktig at vi er godt dekket på dette området.

8.2 Internett

Alle brosjyrene våre ligger på internett, men det er svært kronglete å finne det man trenger. Vi har et klart behov for mer tilgjengelig og forståelig informasjon på våre nettsider. I det hele tatt trenger vi nye nettsider hvor vi kan legge inn informasjonen i brosjyrene på en lett forståelig og tilgjengelig måte. Dette ville vært svært arbeids- og kostnadsbesparende om vi i stedet for brosjyrebrev kunne sendt e-poster med lenke til relevant informasjon på nettet. Men vi ønsker fortsatt å være restriktive med bruk av e-post når det gjelder annet enn ren informasjon.

9 Konklusjon

JURK jobber for å gi tilgjengelig, forståelig, relevant og kvalitetssikret rettsinformasjon og hjelp til selvhjelp. Vår arbeidsmetode innebærer alltid en aktiv dialog med målgrupper og fagfolk, og vi arrangerer jevnlig idédugnader for å kartlegge behov. Her inviterer vi alle deler av vårt nettverk som kan tenkes å ha relevant kunnskap, målgrupper, fagfolk og offentlige etater.

I tillegg arbeider vi systematisk med evalueringer av rettsinformasjonsarbeidet vårt, gjennom evalueringsskjemaer, evalueringseminarer og, kanskje aller viktigst, jevn dialog med brukerne.

Det at vi arbeider så systematisk med å oppfylle alle fem kriteriene til rettsinformasjon gjør at vi får svært gode tilbakemeldinger. Vi ser i økende grad at vi fungerer som et ressurscenter for andre aktører, og vårt materiale blir stadig mer etterspurt.

Vi arbeider stadig med å utvikle nye metoder for rettsinformasjon, for å nå enda flere av de som trenger den mest. Den rødgrønne regjeringen omtalte oss som deres samarbeidspartnere på området rettsinformasjon til innvandrerkvinner i handlingsplanen Likestilling 2014, og vi har hatt stor nytte av dialogen med Barne- og likestillingsdepartementet og IMDi vedrørende metodeutvikling. Gjennom jussambassadørprosjektet tar vi arbeidet vårt til et nytt nivå, og utvikler en helt ny metode basert på likemannsprinsippet sammen med våre vante metoder for å sikre tilgjengelig, forståelig, kvalitetssikret og relevant rettsinformasjon, som kan gjøre det mulig å på sikt nå svært mange sårbare grupper med informasjon om regelverk, hjelpeapparat og tilbud om rettshjelp.

Vi ser fram til å arbeide mer med dette, sammen med profesjonalisering av vårt informasjonsmateriell og økt bruk av internett, og i tett dialog med samarbeidspartnere internt og eksternt, i offentlige etater, innvandremiljøer og i andre frivillige organisasjoner.

2+2=5